

บทที่ 2

แนวความคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่องศิลปินไทยกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง มีแนวความคิดที่เกี่ยวข้องประกอบในการศึกษา ดังนี้ คือ

แนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง (political participation)

แนวความคิดการกล่อมเกลாதทางการเมือง (political socialization)

แนวความคิดเกี่ยวกับความเป็น "ดารา" (star) และบุคคลที่มีชื่อเสียง (celebrity)

แนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation)

แนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วม (Participation)

การมีส่วนร่วมเป็นหัวใจสำคัญของแนวคิดใหญ่เกี่ยวกับประชาธิปไตย เพราะหลักการเบื้องต้นของการมีส่วนร่วม คือ ถ้าการตัดสินใจได้ก็ตามส่งผลกระทบต่อบุคคลต่าง ๆ บุคคลเหล่านั้นควรจะเป็นผู้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจนั้น¹

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

---

¹ กนก วงษ์ตระหง่าน, การเมืองในระบอบประชาธิปไตยไทย, หน้า 343.

การมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นพฤติกรรมทางการเมืองและแนวความคิดหลักของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นรูปแบบของการเสนอความต้องการ (demand) และการสนับสนุน (support) เป็นสิ่งที่แสดงออกซึ่งการดำรงอยู่ของระบบการเมือง ถ้าระบบการเมืองใดปราศจากการมีส่วนร่วมทางการเมืองแล้วระบบการเมืองไม่สามารถดำรงอยู่ได้ ซึ่ง Almond & Verba พบว่า ความอยู่รอดของประชาธิปไตยในสังคมใด ๆ ย่อมต้องอาศัยการมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และการอาศัยการมีความรู้สึกนึกคิดในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเมืองในสังคมนั้น ๆ เป็นสำคัญ ²

การมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ที่ถือว่าประชาชนมีอิสระที่จะร่วมในกระบวนการตัดสินใจในการกำหนดนโยบายในการบริหารและในการปกครองประเทศ

ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

นักรัฐศาสตร์หลายท่านให้ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้หลายความหมาย ดังนี้

ไมรอน ไวน์เนอร์ (Myron Weiner) ³ ได้รวบรวมความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยแบ่งออกเป็น 10 ความหมาย คือ

1. การกระทำที่สนับสนุนหรือเรียกร้องต่อคณะผู้ปกครองประเทศ เพื่อให้สนองต่อความต้องการ
2. ความพยายามที่จะสร้างผลกระทบหรือใช้อิทธิพล (influence) ต่อการดำเนินงานของรัฐบาล หรือในการเลือกผู้นำในรัฐบาล

---

² Gabriel A. Almond and Sidney Verba, The Civic Culture : Political Attitudes and Democracy in Five Nations (Boston: Little, 1965), p.8

3. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองที่ถูกต้องตามกฎหมายและได้รับการรับรองว่าถูกต้อง (legitimate)
  4. การให้มีตัวแทน (representative) เพื่อเข้าไปใช้อำนาจแทนตนเอง
  5. การละวางหรือแยกตนเองออกจากการเมือง (alienation) เนื่องจากเห็นว่าแม้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมืองก็ไม่ทำให้เกิดผลอะไรขึ้น ซึ่งแตกต่างจากความเฉื่อยชาหรือเมินเฉยทางการเมือง (apathy) ที่เป็นการขาดความสนใจทางการเมืองโดยสิ้นเชิง และไม่กระทำการใด ๆ ทางการเมืองเลย
  6. ความกระตือรือร้น (active) ที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องทางการเมืองหรือเป็นผู้ที่ชอบกระทำกิจกรรมทางการเมือง (activists)
  7. การกระทำที่ "ต่อเนื่องอย่างคงที่" (persistence continuum) ซึ่งอาจเป็นการกระทำที่มีความเป็นสถาบัน (institutionalised) และมีการจัดตั้ง หรืออาจเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นอย่างทันทีทันใด เช่น การก่อการจลาจล
  8. การกระทำที่มุ่งต่อการเลือกผู้นำทางการเมือง หรือมุ่งที่จะมีอิทธิพลต่อนโยบายสาธารณะ (public policies) หรือเป็นความพยายามที่จะมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของทางราชการ (bureaucratic actions)
  9. การกระทำที่เป็นกิจกรรมอันมีผลกระทบต่อการเมืองระดับชาติ (national politics)
  10. การกระทำที่มีลักษณะเป็น "การกระทำทางการเมือง" (political act)
- Myron Weiner ได้สรุปว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นการปฏิบัติการโดยสมัครใจ (voluntary action) ที่ไม่ว่าจะเป็นผลสำเร็จหรือไม่มีการจัดองค์การหรือไม่ก็ตาม จะเกิดเป็นครั้งคราวหรือต่อเนื่อง และจะใช้วิธีที่ถูกต้อง โดยได้รับการยอมรับตามกฎหมายหรือไม่ก็ตาม การกระทำนั้นมุ่งประสงค์ที่จะมีอิทธิพลต่อการเลือกนโยบายสาธารณะ การบริหารงานนโยบายสาธารณะและการเลือกตั้งผู้นำทางการเมือง ไม่ว่าจะในระดับชาติ หรือ ระดับท้องถิ่น

---

³ Myron Weiner, "Political Participation : Crisis of the Political Process, " in Crisis and Sequence in Political Development, (Princeton: Princeton University, 1971), pp. 161 - 163.

ไวน์เนอร์ ได้สรุปนิยามของการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยได้แจกแจงเป็นองค์ประกอบย่อย ๆ 3 ประการด้วยกัน คือ

1. จะต้องมีกิจกรรม หรือการกระทำ (action)
2. จะต้องมีกิจกรรมต้องเป็นไปโดยสมัครใจหรืออาสาสมัคร (voluntary)
3. จะต้องมียุทธศาสตร์หรือทางเลือก (choice) มากกว่าหนึ่งเสมอ

เฮอร์เบิร์ต แมคคอสกี้ (Herbert McClosky)⁴ ได้อธิบายว่าการมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นกิจกรรมหรือการกระทำโดยความสมัครใจของสมาชิกทั้งหลายในสังคม เพื่อมีส่วนร่วมในการที่จะเลือกผู้นำของตนและกำหนดนโยบายสาธารณะ ซึ่งการกระทำนั้นอาจจะกระทำโดยตรงหรือทางอ้อมก็ได้ ซึ่งบุคคลที่มีส่วนร่วมในทางการเมืองนั้น ได้แก่บุคคลที่เข้าเกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้ (อาจจะอย่างเดี่ยวหรือหลายอย่างพร้อม ๆ กันก็ได้) คือ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การสนใจติดตามข่าวสารทางการเมือง การอภิปรายพูดคุยในประเด็นทางการเมือง การร่วมประชุมทางการเมือง การให้ความสนับสนุนผู้สมัครหรือพรรคการเมืองในด้านการเงิน การติดต่อกับผู้แทนราษฎร นอกจากนี้ยังรวมถึง การสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองอย่างเป็นทางการ ช่วยเขียนสุนทรพจน์ในการหาเสียง ช่วยในการรณรงค์หาเสียงและสมัครเข้ารับการเลือกตั้ง

แซมมวล พี. ฮันติงตัน และจอร์จ โดมิงเกซ (Samuel P. Huntington and George I. Dominguez)⁵ ให้คำจำกัดความของการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ว่า "... เป็นกิจกรรมหรือการกระทำของประชาชน ที่ต้องการมีอิทธิพลเหนือการตัดสินใจของรัฐบาล โดยที่การ

⁴ Herbert McClosky, "Political Participation," International Encyclopedia of the Social Sciences Volume 12 (1968), pp. 252-253.

⁵ Samuel P. Huntington and George I. Dominguez, "Political Development," Handbook of Political : Macro Political Theory Vol.3 ed. Fred Greenstein and Nelson Polsby (Reading, Mass : Addison-Wesley, 1975), p. 33.

กระทำหรือความพยายามนั้นเป็นได้ทั้งถูกต้องและไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ใช้กำลังหรือไม่ใช้เป็นผลสำเร็จหรือล้มเหลว ทั้งที่สมัครใจหรือไม่สมัครใจ รวมถึงการเลือกตั้ง การร่วมในการรณรงค์หาเสียง การรวมตัวเพื่อโน้มน้าว หรือกดดันรัฐบาล การประท้วง และการใช้กำลังรุนแรง..."

ในผลงานอีกชิ้นของฮันติงตัน ซึ่งเสนอร่วมกับโจน เอ็ม เนลสัน (Huntington and Nelson)⁶ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในประเทศกำลังพัฒนา ให้คำนิยามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่น่าสนใจไว้ ดังนี้

"การมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นกิจกรรมของประชาชนแต่ละคนที่มีความมุ่งหมายเพื่อจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล โดยฮันติงตัน ได้พิจารณาถึงแง่มุมที่สำคัญของนิยามนี้ในการกำหนดขอบเขตความหมายว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น หมายถึง

1. เฉพาะการกระทำ ไม่รวมถึงทัศนคติ
2. เป็นการกระทำของผู้มีส่วนร่วมที่เป็นพลเมืองธรรมดา ไม่ใช่ันักการเมืองอาชีพ (professional politician) เช่น ผู้สมัครรับเลือกตั้ง เจ้าหน้าที่ของพรรคการเมือง
3. กิจกรรมทางการเมืองของผู้มีส่วนร่วมทางการเมืองที่เป็นประชาชนธรรมดา นั้น จะมีลักษณะเป็นช่วง ๆ ไม่ต่อเนื่อง (intermittent) เป็นกิจกรรมที่ไม่เต็มเวลา (part - time) และเป็นบทบาทรองจากบทบาทอื่น ๆ
4. เป็นการกระทำเพื่อมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล ซึ่งเป็นผู้มีความชอบธรรมในการตัดสินใจแบ่งสรรคุณค่าที่มีอยู่จำกัดในสังคม ไม่รวมการกระทำที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อกดดันหรือมีอิทธิพลต่อกลุ่มอื่น ๆ ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับรัฐบาล และไม่ว่ากิจกรรมหรือการกระทำนั้นจะสำเร็จผลหรือไม่ ก็ถือเป็นกรมีส่วนร่วมทางการเมือง
5. การมีส่วนร่วมทางการเมือง อาจเป็นไปด้วยความสำนึกของตนเอง หรือถูกชักจูงระดมพลังให้เข้าร่วมก็ได้.

---

⁶ Samuel P. Huntington and Joan M. Nelson, No Easy Choice (Cambridge, Massachusetts : Harvard University Press, 1967), pp.4-7.

นักวิชาการของไทยได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ

จรรยา สุภาพ⁷ มีความเห็นว่าการมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึงการมีส่วนร่วมที่ประชาชนจะพึงมีในการกำหนดนโยบายในการตัดสินใจในกิจการต่าง ๆ ของรัฐบาล และในทางการเมือง หรือเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในรัฐบาล เช่น การเข้าเป็นรัฐบาล การมีอิทธิพลต่อรัฐบาล หรือการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง

ทิพาพร นิมพ์สุทธิ์⁸ เห็นว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การมีส่วนร่วมในการกระทำ (activity) ของแต่ละบุคคลซึ่งมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจนโยบายของรัฐบาล การมีส่วนร่วมจะมาจากแต่ละบุคคลโดยตรง ต่อการตัดสินใจนโยบายของรัฐบาลเรียกว่า "การมีส่วนร่วมโดยตนเอง" และการมีส่วนร่วมซึ่งมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจนโยบายทางอ้อมนอกเหนือจากแต่ละบุคคลโดยตรงแล้ว เรียกว่า "การมีส่วนร่วมโดยการถูกระดม" (mobilized participation)

ศูนย์วิทยพัชกร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁷ จรรยา สุภาพ, หลักรัฐศาสตร์ (พระนคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2514), หน้า 333.

⁸ ทิพาพร นิมพ์สุทธิ์, พัฒนาทางการเมือง (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2521), หน้า 204-205.

รูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

อัลมอนต์ (Almond) และเพาเวลล์ (Powell)^๑ ได้จำแนกรูปแบบการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง โดยแบ่งรูปแบบออกเป็น 2 รูปแบบใหญ่ คือ แบบปกติ (conventional) และแบบไม่ปกติ (unconventional) และในแต่ละรูปแบบยังจำแนกออกเป็นแบบย่อย ๆ ดังตารางข้างล่างนี้

แบบปกติ (Conventional forms)	แบบไม่ปกติ (Unconventional forms)
1. การออกเสียงเลือกตั้ง	1. การยื่นข้อเรียกร้อง
2. การพูดจาปรึกษาเรื่องการเมือง	2. การเดินขบวน
3. กิจกรรมการณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง	3. การเข้าประจัญหน้ากัน
4. การจัดตั้งและการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ	4. การละเมิดกฎระเบียบของสังคม
5. การติดต่อส่วนตัวกับเจ้าหน้าที่การเมือง	5. การใช้ความรุนแรงทางการเมือง
	5.1 ประทศร้ายต่อทรัพย์สิน
	5.2 ประทศร้ายต่อบุคคล
	6. สงครามกองโจรและการปฏิวัติ

รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ได้จากการศึกษาของ ซิดนีย์ เวอร์บา (Sidney Verba) และคณะ นอร์แมน ไนย์ (Norman H. Nie) ซูซาน เวลช์ (Susan Welch) เลสเตอร์ มิลเบรท (Lester W. Milbrath) และแซมมวล ยันติงตัน (Samuel P.

^๑ Gabriel A. Almond and Bingham G. Powell, Comparative Politics Today (Boston: Little, Brown and CO., 1976), pp. 145-148.

Huntington) ซึ่งในที่นี้จะพิจารณาร่วมกันไป¹⁰ เนื่องจากเนื้อหาสาระสำคัญคล้ายคลึงกันเป็นส่วนใหญ่ ดังนี้

1. การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง สำหรับในประเทศที่ใช้ระบบประชาธิปไตยโดยมีตัวแทนทำงานได้อย่างเต็มที่แล้ว การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นกิจกรรมของพลเมืองที่สามารถมีได้อย่างสม่ำเสมอ และมีอิทธิพลเหนือผู้นำโดยทำให้ผู้นำจำเป็นต้องปรับนโยบายของตนเพื่อให้ได้คะแนนเสียงสนับสนุนเสมอในทางการวิจัยเชิงวิชาการแล้ว ถือกันว่าการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นรูปแบบการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองที่ชัดเจนที่สุด และสามารถวัดค่าของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองที่ให้ความเที่ยงมากที่สุด¹¹

ชิตินีย์ เวอร์บา และคณะ เห็นว่าการลงคะแนนเสียงเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สามารถแยกจากกิจกรรมเกี่ยวกับพรรคการเมืองและการรณรงค์หาเสียงได้ แต่อาจจัดอยู่ในประเภทที่ใกล้เคียงกับกิจกรรมแบบรักชาติ หรือแสดงความจงรักภักดีต่อระบบการเมือง เช่น การเสียภาษี การเคารพกฎหมาย ผู้ที่ลงคะแนนเสียงมักจะเป็นผู้ที่มีความสำนึกในหน้าที่ของพลเมือง มีความสำนึกเกี่ยวกับบรรทัดฐานของสังคม และการเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน การลงคะแนนเสียงไม่อาศัยการสื่อสารและแรงจูงใจมากเหมือนการเข้ามีส่วนร่วมในรูปแบบอื่น ๆ บุคคลที่ไปลงคะแนนเสียงนั้นอาจไม่เห็นความสำคัญของการกระทำของตนต่อผลทางการเมืองก็ได้ บุคคลเหล่านี้ อาจไม่ได้เข้าเกี่ยวข้องกับการเมืองในรูปลักษณะอื่นใดเลย และในทางกลับกัน ผู้ที่เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างกระตือรือร้นในรูปแบบอื่น ๆ ก็อาจไม่ไปลงคะแนนเสียงก็ได้

ในการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง มักให้นิยามเชิงปฏิบัติการแก่แนวความคิดนี้โดยพิจารณาจาก จำนวนผู้ใช้สิทธิเลือกตั้ง (voting turnout) "แต่วงการรัฐศาสตร์

¹⁰ ร.ต.อ.ปกรณ โพรอังกูร, "โครงการชุมชนสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง : ศึกษาเฉพาะกรณีตำรวจนครบาล" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาด้านการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536), หน้า 29-30.

¹¹ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, "กรอบการมองพฤติกรรมทางการเมือง", วารสารสังคมศาสตร์ 17 (มกราคม - มีนาคม 2523), หน้า 80.

ยังพบความเกี่ยวพันของตัวเลขนี้กับพฤติกรรมทางการเมืองในแง่ต่าง ๆ น้อยมาก โดยเฉพาะหากจะพิจารณาเปรียบเทียบกับกิจกรรมตลอดชีวิตของบุคคลแล้ว การพิจารณาจากการไปออกเสียงเลือกตั้งแต่เพียงอย่างเดียวจะเป็นเรื่องเบ็ดเตล็ด เพราะใช้เวลาเพียงเล็กน้อย ขณะที่รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบอื่น ๆ เป็นต้นว่าการติดตามข่าวสารการเมืองจากวิทยุ หนังสือพิมพ์ และ โทรทัศน์หรือการช่วยในการหาเสียงเลือกตั้ง การร้องเรียน ผลประโยชน์จากผู้ปกครอง ฯลฯ นั้น ใช้ช่วงเวลายาวนานหรือดีกว่าการไปลงคะแนนเสียงมาก แต่เมื่อพิจารณาอย่างรวม ๆ แล้ว การตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสามารถกำหนดความเป็นไปของรัฐบาลหรือการปกครอง ได้ทันทีทันใด คือบอกได้ว่าใครอยู่ใครไปโดยทันที การไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งจึงมีความสำคัญมาก"¹²

2. กิจกรรมเกี่ยวกับพรรคการเมืองและการณรงค์หาเสียง (party and campaign activities) ซิดนีย์ เวอร์บา และ นอร์แมน ไนย์ อธิบายถึงกิจกรรมประเภทนี้ว่า หมายถึง การชักชวนให้ผู้อื่นไปลงคะแนนเสียงให้ผู้สมัครที่ตนสนับสนุน การทำงานให้พรรคการเมือง หรือผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้งอย่างกระตือรือร้น การเข้าร่วมการประชุมหรือการชุมนุมทางการเมือง การให้ความสนับสนุนด้านการเงินแก่พรรคการเมือง และผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้ง และการเป็นสมาชิกชมรมทางการเมือง¹³

เลสเตอร์ มิลแบรธ ได้แยกแยะการมีส่วนร่วมทางการเมืองรูปแบบนี้เป็น การเข้าร่วมในกิจกรรมของพรรคการเมือง ในระยะเวลาการเลือกตั้งหรือระหว่างการเลือกตั้งแต่ละครั้ง เป็นการมีบทบาทอย่างกระตือรือร้นในการณรงค์หาเสียง รวมถึงการให้ความสนับสนุนด้านการเงิน การชักชวนให้ประชาชนไปลงทะเบียนเพื่อใช้สิทธิในการลงคะแนนเสียง การเข้าร่วมและสนับสนุนพรรคการเมือง พรรคใดพรรคหนึ่ง พยายามชักชวนให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนให้ผู้สมัครที่ตนสนับสนุนตลอดจนการสมัครเข้ารับการเลือกตั้ง¹⁴

¹² เรื่องเดียวกัน, หน้า 81.

¹³ Sidney Verba and Norman H. Nie, Participation in America : Political Democracy and Social Equality (New York : Harper & Row, 1972), p. 31.

¹⁴ Milbrath, Political Participation, p. 10.

เมื่อเปรียบเทียบกับ การลงคะแนนเสียงแล้ว นอร์แมน ไนย์ เห็นว่าการเข้าร่วมกับพรรคการเมืองและการรณรงค์หาเสียง เป็นกิจกรรมที่ยากและต้องการแรงจูงใจมากกว่า แต่ ยันดิงตัน และเนลสัน ได้รวมเอารูปแบบของการมีส่วนร่วมทั้งสอง คือ การลงคะแนนเสียง และการรณรงค์หาเสียงไว้ด้วยกัน เรียกว่า กิจกรรมที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง (electoral activities)¹⁵ ซึ่งจะหมายถึง การกระทำใดที่มีจุดมุ่งหมายที่จะก่อให้เกิดผลต่อการเลือกตั้ง ไม่ว่าจะเป็นการลงคะแนนเสียง การช่วยหาเสียงเลือกตั้ง การประกาศสนับสนุนผู้สมัครคนใดคนหนึ่ง ฯลฯ

3. กิจกรรมของชุมชน (community activities) เป็นกิจกรรมขององค์การหรือกลุ่มที่เกี่ยวกับปัญหาการเมืองและสังคม มีการตั้งกลุ่มโดยให้ความสนใจศึกษาและทำงานเกี่ยวกับปัญหาเหล่านั้น บุคคลจะเข้าร่วมทำงานเป็นสมาชิกที่กระตือรือร้นในกลุ่มหรือองค์การเหล่านี้ ซึ่งเป็นองค์การที่ทำงานเกี่ยวกับปัญหาสาธารณะ แต่ไม่ใช่องค์การของรัฐบาล¹⁶

ยันดิงตัน ก็กล่าวถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบนี้ โดยเรียกว่ากิจกรรมเชิงองค์การ (organizational activities) ซึ่งหมายถึงการเข้าร่วมเป็นสมาชิกหรือเจ้าหน้าที่ของกลุ่มองค์กรที่มีเป้าหมายสำคัญและเด่นชัดในการเข้ามามีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลซึ่งอาจเป็นจุดมุ่งหมายที่เกี่ยวกับผลประโยชน์หรือปัญหาเฉพาะเรื่อง หรือผลประโยชน์และปัญหาทั่ว ๆ ไปก็ได้ การที่บุคคลเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มหรือองค์การประเภทนี้ แม้บุคคลนั้นจะไม่ได้กระทำการเพื่อมีอิทธิพลต่อรัฐบาลด้วยตนเองก็ถือได้ว่าเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบหนึ่ง¹⁷

4. การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล (contacting official) หมายถึง การกระทำของบุคคลในลักษณะที่เป็น การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้มาหรือรักษาผลประโยชน์บางอย่างของตนเองหรือกลุ่มเล็ก ๆ ของตน ปัญหาที่เขาสนใจและนำไปติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลนั้นเป็นสิ่งที่มีความผลกระทบโดยตรงต่อบุคคลนั้น เช่น ปัญหาที่เรียนของ

¹⁵ Huntington and Nelson, No Easy Choice, p. 12.

¹⁶ Verba and Nie, Participation in America : Political Democracy and Social Equality, p. 35.

¹⁷ Huntington and Nelson, No Easy Choice, p. 13.

บุตร ปัญหาถนน ซอย บ้าน ฯลฯ

ซีดเนีย เวอร์บา และคณะ เรียกการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบนี้ว่า "การเข้ามามีส่วนร่วมแบบคับแคบ" (parochial participation) หรือ "การติดต่อเฉพาะเรื่อง (particularized contacting)" ¹⁸ ซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบนี้มีความสัมพันธ์กับรูปอื่นน้อยมาก

5. การชักจูง (lobbying) หมายถึง ความพยายามของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่จะติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลหรือผู้นำพรรคการเมืองเพื่อเสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจหรือปัญหาที่มีผลกระทบต่อประชาชน มักอยู่ในรูปของการกระทำเพื่อสนับสนุนหรือคัดค้านร่างกฎหมายหรือนโยบายอันใดอันหนึ่งโดยเฉพาะ

6. การมีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะของการประท้วง (protestors) ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับที่ฮันดิงตันและเนลสันเรียกว่า การใช้ความรุนแรง (violence) ซึ่งหมายถึงความพยายามที่จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลด้วยการก่อให้เกิดความเสียหายทางกายภาพ (physical damage) ต่อบุคคลและทรัพย์สิน ¹⁹ ส่วน เลสเตอร์ มิลแบรธ อธิบายว่า ลักษณะของการประท้วงนั้น คือ การเข้าร่วมชุมนุมในที่สาธารณะ การจลาจล การก่อความวุ่นวายในการให้ทางการเมืองแก้ไขสิ่งที่เขาเห็นว่าไม่ถูกต้องอาจเป็นการประท้วงโดยเปิดเผยในรูปของการชุมนุม การเดินขบวน ตลอดจนการไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง กฎหมาย และนโยบายที่เห็นว่าไม่ถูกต้อง จะเห็นได้ว่ามีความแตกต่างกันอยู่บ้างระหว่างรูปแบบที่ ฮันดิงตันและเนลสัน เรียกว่า การใช้ความรุนแรง กับรูปแบบที่ มิลแบรธ เรียกว่า ลักษณะการประท้วง

7. การมีส่วนร่วมทางการเมืองในบทบาทของผู้สื่อข่าวสาร (communicators) หมายถึงการที่บุคคลจะติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ส่งจดหมายแสดงการสนับสนุนต่อผู้นำทางการเมือง ในการดำเนินการที่เห็นว่าเหมาะสมถูกต้อง ส่งคำประท้วงต่อการดำเนินการที่เห็นว่าไม่ดี รวมถึงการเข้าพุดคุยถกเถียงปัญหาทางการเมือง การให้ข่าวสารทางการเมือง

¹⁸ Verba, Nie and Kim, Participation in America: Political Democracy and Social Equality, pp. 26-44.

¹⁹ Huntington and Nelson, No Easy Choice, p. 15.

เมืองแก่เพื่อนบ้านแสดงความคิดเห็นของตนเองต่อเจ้าหน้าที่รัฐบาล เขียนจดหมายแสดงความคิดเห็น ไปยังหนังสือพิมพ์และสื่อมวลชนต่างๆ

ลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบนี้ จะต้องมีการแลกเปลี่ยนด้านวาทะระหว่างบุคคล (verbal interchange) และผู้ที่จะมีส่วนร่วมในลักษณะนี้ได้จะต้องมีพื้นฐานการศึกษาที่สูงพอสมควร มีการรับรู้ข่าวสารในระดับสูงและมีความสนใจทางการเมืองสูงด้วย

ระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ณรงค์ ลินสวัสดิ์ นักวิชาการไทย ได้แสดงระดับที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย²⁰

5	ผู้มีตำแหน่งทางการเมือง (เช่นประธานาธิบดี หรือนายกรัฐมนตรี) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นายกเทศมนตรี
4	ผู้สมัครรับเลือกตั้ง (บางคนอาจได้ บางคนสมัครแล้วอาจจะไม่ได้)
3	ฝ่ายโฆษณาหาเสียง (เช่น ช่วยแยกใบปลิว ช่วยวางแผนเลือกตั้ง)
2	การร่วมโดยอ้อม (เช่น อ่านหนังสือพิมพ์ ดูโทรทัศน์เกี่ยวกับการเมือง อภิปรายทางการเมือง)
1	ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
0	ไม่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ไม่รู้ความเป็นไปทางการเมือง

²⁰ ณรงค์ ลินสวัสดิ์, จิตวิทยาการเมือง (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2522), หน้า 110.

เลสเตอร์ ดับเบิลยู มิลแบรธ (Lester W. Milbrath)²¹ ได้จัดระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้เป็นลำดับชั้น ที่เรียกว่าลำดับชั้นของการเข้าร่วมทางการเมือง (hierarchy of political involvement) โดยเรียงความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองจากน้อยไปหามาก 14 รายการ ดังนี้

1. การที่บุคคลสนองตอบต่อสิ่งเร้าทางการเมือง
2. การที่บุคคลลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
3. การที่บุคคลริเริ่มการอภิปรายถกเถียงทางการเมือง
4. การที่บุคคลพยายามพูดจาหว่านล้อมให้บุคคลอื่นออกเสียงเลือกตั้งในทางใดทางหนึ่ง
5. การที่บุคคลติดกระดุมหรือแผ่นป้ายโฆษณาทางการเมืองบนเสื้อผ้า หรือบนรถ
6. การที่บุคคลติดต่อข้องเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ หรือผู้นำทางการเมือง
7. การที่บุคคลช่วยเหลือทางการเงินต่อพรรคการเมือง หรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง
8. การที่บุคคลเข้าร่วมในการประชุมทางการเมือง
9. การที่บุคคลสละเวลาเพื่อช่วยหาเสียงเลือกตั้ง
10. การที่บุคคลเป็นสมาชิกผู้กระตือรือร้นของพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง
11. การที่บุคคลเข้าร่วมการประชุมคณะกรรมการบริหารพรรค หรือการประชุมวางแผน

ของพรรค

12. การที่บุคคลช่วยหาทุนให้พรรค
13. การที่บุคคลเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง
14. การที่บุคคลได้รับเลือกเข้าดำรงตำแหน่งของรัฐและของพรรคการเมือง

---

²¹ Lester W. Milbrath, Political Participation (Chicago : Rand McNally & Company, 1965), p. 18

แบบแผนของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองในแต่ละรูปแบบของสังคมแต่ละสังคม อาจดำเนินไป 2 แบบ
 แผนใหญ่ ๆ ดังนี้ คือ²²

1. การมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเป็นอิสระ (autonomous political participation) หมายถึง ลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบใด ๆ ด้วยความ
 พึงพอใจส่วนตัว เป็นไปโดยความสมัครใจหรือได้วินิจฉัยเคราะห์ใช้วิจารณญาณของตนเอง มองเห็น
 ประโยชน์ของการเข้ามีส่วนร่วม และมองเห็นว่าตนเองสามารถที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง
 ทางการเมืองได้อย่างแท้จริง

2. การมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยถูกปลุกกระดม (mobilized political participation) หมายถึง ลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของราษฎรที่เป็นไปโดยที่ไม่
 ได้เกิดจากเจตจำนงค์ของเขาเอง แต่เกิดจากผู้อื่นปลุกกระดมให้เขาเข้าร่วมในการกระทำกิจกรรม
 ทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ โดยการขู่เข็ญ บังคับ ชักจูง หรือใช้อิทธิพลทางวัตถุ เป็นต้น ทั้งนี้
 เพื่อให้เป็นไปตามที่ผู้ปลุกกระดมต้องการ

สาเหตุของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง

ประเด็นต่าง ๆ ที่เป็นสาเหตุให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง สรุปได้ดังนี้ คือ²³

1. กระบวนการสร้างความทันสมัย (modernization) เป็นกระบวนการที่เชื่อมโยง
 ระหว่างสังคมดั้งเดิมกับสังคมทันสมัย กระบวนการนี้จะเป็นผลให้สังคมดั้งเดิมแปรเปลี่ยนไปเป็น

²² ลิทธิพันธ์ พุทธทนต์, ทฤษฎีพัฒนาการเมือง, อ่างในเอนก จงวัฒนบัณฑิตย์,
 "การมีส่วนร่วมทางการเมืองกับประสิทธิภาพในงานของพนักงานธนาคารออมสิน" (วิทยานิพนธ์
 ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537), หน้า
 34-35.

²³ เรืองเดียวกัน, หน้า 35-37.

ชุมชนเมือง (urbanization) เป็นสังคมอุตสาหกรรม (industrialization) ระดับการศึกษาของคนสูงขึ้น ความหวัง ความทะเยอทะยาน ของคนเพิ่มสูงขึ้น อันเป็นผลมาจากการระดมทางการเมือง (social mobilization) ในขณะเดียวกันในสังคมที่ระดับของการพัฒนาเศรษฐกิจอยู่ในอัตราที่ต่ำกว่า กระบวนการระดมทางการเมืองแล้วความคับข้องใจก็จะเกิดขึ้น และถ้าความคับข้องใจเหล่านี้ไม่สามารถถูกขจัดไปได้แล้ว ประชาชนจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองและสร้างข้อเรียกร้อง (demands) เข้าสู่ระบบการเมืองมากยิ่งขึ้น

2. การเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างชนชั้นทางสังคม การเปลี่ยนแปลงนี้เป็นผลโดยตรงจากการพัฒนาเศรษฐกิจ และจะมีส่วนเชื่อมโยงให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มขึ้นอีกด้วย

3. อิทธิพลของปัญญาชนและการคมนาคมสื่อสารแบบใหม่ในสังคมที่เกิดขึ้นใหม่หลายประเทศ ที่นักศึกษา ปัญญาชน ได้เข้าไปมีบทบาทที่สำคัญในการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เช่น ประเทศไทย ในช่วง 14 ตุลาคม 2516 และ 6 ตุลาคม 2519 เป็นต้น พวกเขายังมีส่วนกระตุ้นให้ประชาชนได้รู้ถึงสิทธิหน้าที่ในฐานะราษฎร เช่น ในโครงการเผยแพร่ประชาธิปไตยของศูนย์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย โดยการสนับสนุนจากทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ ในปี 2517 เป็นต้น

นอกจากนี้อิทธิพลจากวิทยุ โทรทัศน์ ตลอดจนหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ ยังมีผลต่อการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นอย่างมาก ในบางสังคมจะใช้สื่อมวลชนเหล่านี้เพื่อการโฆษณาชวนเชื่อบ้างก็เพื่อให้การอบรมทางการเมืองแก่สมาชิกของสังคม ที่สำคัญก็คือ สื่อมวลชนเหล่านี้จะเป็นตัวเชื่อมระหว่างผู้ปกครองกับผู้ถูกปกครอง แน่แน่นอนว่าถ้าผู้ปกครองไร้ประสิทธิภาพ ไม่สนองตอบต่อความต้องการของสมาชิกในสังคมก็จะเป็นผลให้ข้อเรียกร้องต่าง ๆ อันเป็นผลมาจากการมีส่วนร่วมทางการเมืองก็จะเพิ่มมากขึ้นด้วย

4. ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มผู้นำทางการเมือง ก็ถือเป็นสาเหตุประการสำคัญอันจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา การขัดแย้งนี้มักจะเป็นความขัดแย้งระหว่างผู้นำที่อยู่ในอำนาจ ซึ่งไม่ต้องการที่จะให้ผู้นำใหม่ที่มีหัวคิดก้าวหน้า เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเหตุให้กลุ่มผู้นำใหม่จำเป็นต้องหาทางปลุกระดมประชาชน ให้ประชาชนเกลียดชังระบบการเมืองที่เป็นอยู่ สร้างความชอบธรรมให้กับระบบการเมืองแบบใหม่ที่อ้างว่าสามารถให้ความยุติธรรมกว่าเดิม การขัดแย้งกันนี้มักจะนำไปสู่การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบของการใช้กำลังรุนแรง

5. รัฐบาลเข้าไปมีส่วนร่วมข้องเกี่ยวกับเรื่องราวในทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม

ของสังคมมากยิ่งขึ้นก็นับเป็นสาเหตุที่สำคัญอันจะนำไปสู่การเพิ่มขึ้นของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

6. อิทธิพลของการศึกษามีการวิจัยหลายชิ้นที่พบว่า คนที่ได้รับการศึกษาในระดับสูงมีแนวโน้มว่าจะเข้ามีส่วนร่วมในระดับที่สูงกว่าบุคคลที่มีการศึกษาน้อย

จากการที่อธิบายข้างต้นทั้งหมด พอสรุป ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง (political participation) หมายถึง กิจกรรมเพื่อการกระทำของประชาชนตามความสมัครใจ ที่ต้องการมีอิทธิพลหรือสนับสนุนต่อรัฐบาลและการเมืองทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยมีอยู่ในทุกระดับทั้งระดับท้องถิ่น และระดับชาติ และการกระทำนั้นอาจเป็นการกระทำที่ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ใช้กำลังหรือไม่ใช้กำลัง สำเร็จหรือล้มเหลวก็ได้ หรือการกระทำโดยความสำนึกหรือถูกชักจูงระดมพลังก็ได้

ในการศึกษาวิจัย ศิลปินไทยกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองนี้ผู้ศึกษาวิจัยต้องอธิบายให้เข้าใจ ความหมาย รูปแบบ ลักษณะ การมีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อจะได้ทราบและอธิบายความเกี่ยวข้องระหว่างกลุ่มอาชีพศิลปิน โดยเฉพาะศิลปินดารานักแสดง และศิลปินนักร้อง มีส่วนร่วมทางการเมือง ในลักษณะอย่างไร สามารถแยกได้ 4 ประเด็น ดังนี้

1. สนใจว่า ศิลปิน เข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง ในชนิด (types) หรือรูปแบบ (forms) ไດ
2. สนใจว่า ศิลปิน สนใจ "มากน้อย" เท่าใดหรือจริงจิงขนาดไหน
3. สนใจว่า การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง ในสังคมกลุ่มศิลปินผู้เข้าร่วมเป็นใครบ้าง เช่น เป็นกลุ่มศิลปินประเภทใด เป็นต้น
4. สนใจว่า "เหตุผล" ของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง

แนวความคิดการกล่อมเกลாதองการเมือง (Political Socialization)

โดยทั่วไปแล้วคำว่า การกล่อมเกลาทองการเมืองนี้มีผู้บัญญัติศัพท์คำนี้ไว้มากมาย เช่น สังคมประภิตการเมืองบ้าง การรับรู้หรือขัดเกลาทองการเมืองบ้าง การเรียนรู้ชีวิตทางสังคม การเมืองบ้าง เป็นต้น แต่ในที่นี้ผู้ศึกษาใช้คำว่า "การกล่อมเกลาทองการเมือง"

ในเรื่องการกล่อมเกลาทองการเมือง มีผู้ให้ความหมายและทฤษฎีแนวความคิดไว้หลายท่านดังนี้

ดอร์สัน และพรีวิทท์ (Dawson และ Prewitt) ให้ความหมายของการกล่อมเกลาทางการเมืองว่า หมายถึง กระบวนการที่ปัจเจกชนมารวมกันโดยมีโครงสร้างทางทัศนคติและแบบแผนของพฤติกรรม ซึ่งเป็นที่ยอมรับและเชื่อฟังกลุ่มทางสังคม ²⁴

ไฮแมน (Hyman) ได้อธิบายความหมายของการกล่อมเกลาทางการเมืองว่าเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ ทั้งทางอารมณ์และเป็นกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ทั้งหลายของแต่ละบุคคล ²⁵

ซีเกิล (Sigel) กล่าวว่า การกล่อมเกลาทางการเมือง ได้แก่ การเรียนรู้ทัศนคติ (norms) "ทัศนคติและพฤติกรรมทางการเมือง" ซึ่งเป็นที่ยอมรับและกำลังดำเนินอยู่ในระบบการเมืองนั้น ²⁶

---

²⁴ Richard E. Dawson and Kenneth Prewitt, Political Socialization (Boston : Little, Brown Co.,1969), p.4.

²⁵ Herbert Hyman, Political Socialization : A Study in the Psychology of Political Behavior (New York : Free Press, 1959), pp.17-20.

²⁶ Robert.S.Sigel, "Assumptions About the Learning of Political Values," The Annals 361 (September,1965),2; Herbert Hirsch, Poverty and Politicization: Political Socialization in an American Sub-Culture (New York: Free Press,1971), pp.20-24.

กรีนสไตน์ (Greenstein) ให้ความเห็นว่า การกล่อมเกลாதงการเมืองได้แก่ การเรียนรู้เกี่ยวกับการเมืองทุก ๆ อย่าง ทั้งในรูปแบบและนอกรูปแบบ ทั้งโดยจงใจ และไม่จงใจ การเรียนรู้ดังกล่าวนี้เกิดขึ้นในทุกชั้นตอนของวัฏจักรชีวิต ²⁷

อีสตัน และ เดนนิส (Easton และ Dennis) กล่าวว่า การกล่อมเกลาทงการเมือง เป็นกระบวนการของการพัฒนาในหลาย ๆ ด้านที่ทำให้บุคคลได้รับความโน้มเอียงทงการเมือง (political orientation) และสร้างสรรค์รูปแบบพฤติกรรมของตน ²⁸

วิกเตอร์ เอช. ฮีสแมน (Victor H. Hissman) ²⁹ ให้คำอธิบายว่า การกล่อมเกลาทงการเมืองเป็นการเรียนรู้ในสิ่งที่ถ่ายทอดให้แก่สังคม เริ่มตั้งแต่ระยะเริ่มต้นในสถาบันครอบครัว ซึ่งต่อเนื่องมาถึงสถาบันต่าง ๆ เช่น สถาบันทางศาสนา สถาบันการศึกษา กลุ่มรวมอาชีพ (work groups) สมาคมอาสาสมัคร (voluntary association) สื่อมวลชน พรรคการเมือง หรือสถาบันต่าง ๆ ของรัฐบาล

ไมเคิล รัช และฟิลลิป อทอฟ (Michael Rush และ Phillip Attoff) ³⁰ ได้ให้ความหมายของการกล่อมเกลาทงการเมืองว่า เป็นกระบวนการที่บุคคลแต่ละคนเกิดการรับรู้ (perception) หรือมีปฏิกิริยา (reaction) ต่อปรากฏการณ์ทงการเมือง (political

²⁷ Fred I. Greenstein, "Political Socialization", International Encyclopedia of the Social Sciences (New York : The Free Press 1968), Vol.14, p.55.

²⁸ David Easton and Jack Dennis, Children in the Political System : Origins of Political Legitimacy (New York : McGraw - Hill Book Company, 1969), p.7.

²⁹ Vitor H. Hissman, Politics in Everyday Life (Oxford : Black Well, 1966), p.64.

³⁰ Michael Rush and Phillip Attoff, Introduction to Political Sociology (London : Western Printing Service Press, Ltd.,1971), p.16.

phenomena) กระบวนการนี้เกิดจากสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม (economic, social and cultural environments) ของสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่ และเกิดจากกระบวนการปะทะสังสรรค์ (interaction) ของบุคคลสภาพและประสบการณ์ของปัจเจกชนนั้นด้วย

เคนเนธ พี. แลงตัน (Kenneth P. Langton)³¹ ได้ให้ความหมายของการกล่อมเกลາทางการเมืองว่าเป็นแนวทางที่นำไปสู่วัฒนธรรมทางการเมือง ซึ่งถ่ายทอดจากชนรุ่นหนึ่งไปสู่ชนอีกรุ่นหนึ่ง

บรรพต วีระลัย³² ได้ให้ความหมายของกระบวนการการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองไว้ว่า ได้แก่ การเรียนรู้หลักเกณฑ์ ระเบียบปฏิบัติ การมีความเชื่อ การมีความรู้ และการมีค่านิยมในเชิงการเมืองซึ่งรับเอาอิทธิพลจากสังคมมา

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว³³ ให้คำนิยามว่า การกล่อมเกลาทางการเมืองเป็นกระบวนการที่บุคคลได้มาซึ่งความโน้มเอียงทางการเมืองต่างๆ ได้แก่ ความรู้หรือความรับรู้ (knowledge or cognition) ความเชื่อ ทศนคติและความรู้สึก รวมทั้งค่านิยมที่เกี่ยวกับระบบการเมืองการกล่อมเกลาทางการเมืองนี้อาจเป็นการรักษาและถ่ายทอด (maintain or transmit) หรือการตัดแปลง (transform) หรือสร้าง (create) ความโน้มเอียงทางการเมือง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

³¹ Kenneth P. Langton, Political Socialization (New York : Oxford University Press, 1969), p.4.

³² บรรพต วีระลัย และสุชิน ตันติกุล, สังคมวิทยาการเมือง (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2518), หน้า 25.

³³ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, "กรอบการมองพฤติกรรมทางการเมือง" วารสารสังคมศาสตร์ 17 (มกราคม - มีนาคม 2523), หน้า 96.

จากความหมายของคำว่า การกล่อมเกลາทางการเมืองของนักรัฐศาสตร์ อาจสรุป
 ความว่า การกล่อมเกลາทางการเมือง คือ การเปลี่ยนแปลงและ/หรือการรักษาพฤติกรรมทาง
 การเมืองที่เกิดจากการเรียนรู้ชีวิตทางสังคมการเมืองทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งเป็นผลมาจาก
 ประสบการณ์เดิมนับตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย กล่าวคือ เป็นกระบวนการหล่อหลอมให้เกิดแบบฉบับ
 ของทัศนคติ ความคิดเห็นค่านิยมและความรู้สึกในทางใดทางหนึ่ง

กระบวนการกล่อมเกลาทางการเมือง

กระบวนการกล่อมเกลาทางการเมืองคือ การเปลี่ยนแปลงหรือการรักษาไว้ซึ่งพฤติกรรม
 ทางการเมืองที่เกิดจากการเรียนรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยเป็นผลมาจากประสบการณ์ที่สะสม
 มาตั้งแต่เป็นเด็ก กับอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม หรือ หน่วย (ตัวการ) ที่ก่อให้เกิดการกล่อมเกลา
 ทางการเมือง (agencies of political socialization) ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม
 ดังนี้³⁴

1. กลุ่มปฐมภูมิ (primary groups)
2. กลุ่มทุติยภูมิ (secondary groups)

1. กลุ่มปฐมภูมิ (primary groups) ได้แก่ ครอบครัว ครอบครัวเป็นตัวพื้นฐานใน
 การสร้างวัฒนธรรม โดยเฉพาะ วัฒนธรรมทางการเมืองทั้งโดยตรงและโดยอ้อม เนื่องจากมนุษย์
 เริ่มได้รับการถ่ายทอดวัฒนธรรมจากครอบครัว เริ่มตั้งแต่ความสัมพันธ์ของพ่อแม่ผู้ปกครองกับลูก ๆ
 ว่าอยู่ในลักษณะใด เป็นไปในลักษณะส่งเสริมให้ลูกมีความกล้าที่จะแสดงออกซึ่งความคิดริเริ่มสร้าง
 สรรค์ หรือเปิดโอกาสให้ลูกมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจการต่าง ๆ
 ของครอบครัวอย่างน้อยเพียงใด หรือเป็นไปในลักษณะตรงกันข้าม สิ่งเหล่านี้จะมีส่วนกำหนด
 บุคลิกภาพขั้นพื้นฐานของบุคคล

³⁴ ม.ร.ว.พฤษีสาณ ชุมพล, ระบบการเมืองความรู้เบื้องต้น (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
 จุฬาลงกรณ์, 2530), หน้า 55-70.

2. กลุ่มทุติยภูมิ (secondary groups) แบ่งออกได้ดังนี้ คือ

2.1 โรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา เป็นแหล่งฝึกฝนอบรมให้บุคคลมีความรอบรู้ในเรื่องต่าง ๆ ที่จำเป็นของทางสังคม เป็นต้นว่า ความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองของประเทศ ซึ่งจะทำให้บุคคลรู้จักสิทธิและหน้าที่พื้นฐานของพลเมืองในแต่ละระบบการเมือง และเป็นสถานที่กระตุ้นให้บุคคลสนใจและปฏิบัติเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่พื้นฐานของพลเมือง นอกจากนี้สถาบันการศึกษายังเป็นแหล่งผลิตผู้เชี่ยวชาญเฉพาะอย่างยิ่งที่จำเป็นต่อสภาพสังคมของแต่ละประเทศ สถาบันการศึกษาจะมีอิทธิพลอยู่มาก ในหลายด้านของชีวิตสิ่งที่บุคคลได้รับจากสถาบันศึกษาย่อมมีผลต่อพฤติกรรมของเขา ดังนั้น โรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาเป็นตัวถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมืองที่สำคัญ

2.2 กลุ่มเพื่อน (peer groups) เป็นกลุ่มที่มีสถานภาพใกล้เคียงกันและมีความใกล้ชิดกัน ย่อมทำให้บุคคลยอมรับนับถือความคิดซึ่งกันและกัน และในขณะที่เดียวกันทำให้บุคคลได้เรียนรู้บุคลิกภาพระหว่างกันด้วย อันก่อให้เกิดแรงจูงใจ หรือ แรงผลักดันที่มีอิทธิพลต่อการเมือง

2.3 กลุ่มอาชีพ (occupation or professional groups) เป็นกลุ่มอาชีพการทำงานและองค์การที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ การที่คนจะเข้าเป็นสมาชิกของหน่วยงานไม่ว่าจะเป็นของเอกชน หรือรัฐบาลก็ตามเป็นระยะเวลาอันพอสมควร จะทำให้บุคคลนั้นมีความรู้สึกผูกพันกับหน่วยงานหรือองค์การนั้น รวมทั้งยอมรับสภาพความเป็นอยู่หรือระเบียบแบบแผนและกฎเกณฑ์ของอาชีพหรือขององค์การนั้น ดังนั้น สภาพแวดล้อมระเบียบการปฏิบัติหรือลักษณะของงานในกลุ่มอาชีพหรือองค์การ จะมีอิทธิพลอย่างมากในการที่หล่อหลอมถ่ายทอดบุคลิกภาพความเชื่อและทัศนคติ ซึ่งในกลุ่มอาชีพส่วนใหญ่ ก่อให้เกิดการเรียนรู้ทางอ้อมมากกว่าทางตรง

2.4 สื่อมวลชน (mass media) มีส่วนสำคัญในการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมือง การเสนอข่าวสาร หรือการให้ความรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโลก มีส่วนในการถ่ายทอดทัศนคติ ค่านิยมใหม่ ๆ สื่อมวลชนเป็นตัวนำค่านิยมต่าง ๆ ที่สังคมยอมรับไปสร้างความรู้สึกทางอารมณ์ที่มีอิทธิพลต่อความเชื่อทางการเมือง

2.5. การติดต่อทางการเมืองโดยตรง ทัศนคติทางการเมืองประชาชนสามารถปลูกฝังให้เกิดขึ้นได้อีกทางหนึ่ง โดยการติดต่อทางการเมืองโดยตรง ได้แก่การมีพรรคการเมือง และการให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในทางการเมืองทุกระดับไม่ว่าระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติ

จากตัวการ (agents) ที่ก่อให้เกิดการกล่อมเกลาทางการเมือง ซึ่งมีนักวิชาการได้อธิบายกระบวนการกล่อมเกลาทางการเมืองไว้ ดังนี้

ดอร์สัน และพรีวิทท์³⁵ ได้แบ่งการกล่อมเกลาทางการเมืองโดยตรงเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนแรก ได้แก่ ขั้นตอนการลอกเลียนแบบ (imitation) เป็นขั้นตอนการเลียนแบบรับเอาสิ่งต่าง ๆ มายึดถือเป็นของตน เช่น การเรียนรู้เกี่ยวกับค่านิยม ความรู้ ทักษะคติ พฤติกรรม ทักษะ ตลอดจนความคาดหวังต่าง ๆ โดยเด็กจะลอกเลียนแบบอย่างบุคคลใกล้ชิด เช่น ญาติ และครู เป็นการรับเอามายึดถือทั้งการเลียนแบบในทางบวกและทางลบ

ขั้นตอนที่สอง เป็นขั้นตอนการอบรมกล่อมเกลา (anticipatory socialization) เป็นขั้นตอนการกล่อมเกลาทางการเมืองที่สูงขึ้นกว่าการเลียนแบบ เป็นการเรียนรู้ซึ่งมีความต้องการความก้าวหน้า ต้องการเลื่อนชั้นในสังคมให้สูงขึ้น หรือมีการระดมทางสังคม (mobilization) ต้องการมีวิชาอาชีพติดตัว เช่น เรียนรู้งานที่จะก้าวหน้าได้เป็นใหญ่เป็นโตในอนาคต ผู้เรียนจะเริ่มเข้าทำกิจกรรมในสถานศึกษา เพื่อหาโอกาสเลือกงานได้ง่ายและดี เป็นการเรียนรู้ถึงนักการเมืองที่ดี ตลอดจนถึงบทบาทของประชาชนหรือพลเมืองที่ดี เด็กจะเริ่มสนใจเรื่องกิจการบ้านเมือง โดยพยายามอ่านเพื่อหาความรู้จากหนังสือพิมพ์ เป็นต้น

ขั้นตอนที่สาม เป็นขั้นตอนการเรียนรู้ทางการเมืองโดยตรง หรือที่เรียกว่า ขั้นตอนการศึกษาทางการเมือง (political education) เป็นการสอนการเมืองโดยตรง จากครอบครัว โรงเรียน องค์กรการปกครองทางการเมือง ในขั้นนี้เป็นขั้นตอนการเรียนรู้จากตัวผู้สอน (socializer) มากกว่าจะเป็นการเรียนรู้เองเป็นขั้นตอนการสอนค่านิยม ทักษะคติ และพฤติกรรมเกี่ยวกับหน้าที่ทางการเมืองสิทธิในทางการเมือง การเคารพกฎหมาย การเสียภาษี การเป็นทหาร การเป็นพลเมืองดี เป็นต้น

---

³⁵ Richard E. Dawson and Kenneth Prewitt, Political Socialization (Boston : Little Brown, 1969), pp.63-64.

ขั้นตอนที่สี่ เป็นขั้นที่คนมีการเรียนรู้ประสบการณ์ทางการเมืองด้วยตนเอง โดยตรง (political experiences) โดยการสังเกตการณ์ เป็นขั้นที่คนจะตัดสินใจเข้าร่วมแก้ปัญหาในทางการเมือง และเข้าทำการปฏิบัติการทางการเมือง ขั้นนี้จะต้องเรียนรู้วิธีประนีประนอมและขั้นนี้เป็นการยอมรับว่าการเมืองเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต

สรุป กระบวนการกล่อมเกลาทางการเมืองเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องจากหลายตัวการเริ่มตั้งแต่ระยะเริ่มของชีวิตในครอบครัวพลเมืองมาในสถาบันทางสังคมต่าง ๆ เช่น โรงเรียน กลุ่มอาชีพ สื่อมวลชน พรรคการเมืองหรือสถาบันต่าง ๆ ของรัฐบาล เป็นต้น ส่วนที่ตัวการใดมีอิทธิพลมากกว่ากัน ต้องแล้วแต่กระบวนการกล่อมเกลาทางการเมืองในทุกขั้นตอนของชีวิตแต่ละบุคคลเป็นสำคัญว่ามีอิทธิพลต่อการถ่ายทอดและปลูกฝังทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมทางการเมือง

แนวความคิด การเป็นผู้ยิ่งใหญ่สู่บุคคลที่มีชื่อเสียง (from hero to celebrity :the human pseudo - event) และแนวความคิดเกี่ยวกับความเป็น "ดารา" (star)

แนวความคิดการเป็นผู้ยิ่งใหญ่ สู่บุคคลที่มีชื่อเสียง (from hero to celebrity)

บรูสตัน (Boorstin)³⁶ ได้ศึกษาการเป็นผู้ยิ่งใหญ่มาสู่บุคคลที่มีชื่อเสียงไว้ ดังนี้ นับตั้งแต่มีการปฏิวัติศิลปะการพิมพ์ (graphic revolution) ความคิดที่เกี่ยวกับความยิ่งใหญ่ของคนเปลี่ยนไป 2 ศตวรรษที่ผ่านมามีการมองผู้ยิ่งใหญ่ ด้วยการค้นหาพระประสงค์ของพระเจ้า (God's purpose) ในตัวเขา แต่ปัจจุบันจะค้นหาสถาบันสื่อมวลชนที่เผยแพร่ชื่อเสียงเขา (press agent)

³⁶ Boorstin, Daniel J, The Image อ้างใน จินรี ทรงประยูร, "การศึกษาการใช้ "บุคคลที่มีชื่อเสียง" ในภาพยนตร์โฆษณาทางโทรทัศน์ (พ.ศ. 2535 - 2536)" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาการสื่อสารมวลชน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537), หน้า 5-8.

Shakespeare ได้แบ่งผู้ยิ่งใหญ่ออกเป็น 3 พวก คือ

1. ผู้ที่เกิดมายิ่งใหญ่ (born great)
2. พวกที่ประสบความสำเร็จที่ยิ่งใหญ่ (achieve great)
3. พวกที่มีความยิ่งใหญ่เป็นแรงผลักดัน (Who had greatness thrust upon them)

เขาไม่เคยกล่าวถึงคนอีกประเภทหนึ่งที่อาจ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านประชาสัมพันธ์หรือสื่อมวลชนให้สร้างเขาให้ดูเหมือนผู้ยิ่งใหญ่

ปัจจุบันคนที่มียศชื่อเสียง (famous men) และผู้ยิ่งใหญ่ (great men) แทบจะเป็นคนกลุ่มเดียวกัน

คนสมัยก่อนจะสร้างอนุสาวรีย์เพื่อประกาศความยิ่งใหญ่ของตนให้คนรุ่นหลังได้รู้ แต่อุสาวรีย์นั้นสร้างได้ช้า จึงทำให้คนในชาติรับรู้ถึงความเป็นผู้ยิ่งใหญ่ได้ช้า และขั้นตอนที่ทำให้เขาเป็นมียศชื่อเสียง (famous) ขึ้นมานั้นก็มักจะกำหนดเป็นเรื่องลึกลับ

ในระยะหลัง ความเชื่อในเรื่องของผู้ยิ่งใหญ่ที่เป็นมาอย่างลึกลับนั้น เสื่อมคลายลง โดยมีความเชื่อในข้อเท็จจริงว่า ความยิ่งใหญ่ (greatness) เทียบได้กับความมียศชื่อเสียง และชื่อเสียงไม่อาจจะสร้างได้ชั่วข้ามคืน ความเชื่อนี้มีขึ้นก่อนการปฏิวัติทางกราฟฟิค

คนในฐานะผู้ดูผู้ฟัง (โทรทัศน์ ภาพยนตร์ วิทยุ หนังสือ วารสาร) และตัวโทรทัศน์ ภาพยนตร์ วิทยุ ผู้เขียนข่าว ฯลฯ สามารถที่จะช่วยให้คนใดคนหนึ่งมียศชื่อเสียงขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพและได้รวดเร็ว

แต่ถ้าได้ให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่คนรับ ก็อาจจะทำให้คนเข้าใจผิดยอมรับความมียศชื่อเสียงที่ไม่ถูกต้องไว้ได้ เท่ากับว่ามีการยอมรับการมียศชื่อเสียงปลอม ๆ ในสังคม

ในช่วงกลางศตวรรษที่ 20 เรื่องของวีรบุรุษแทบจะหายไปจากเรื่องต่าง ๆ ที่เขียนขึ้นปัจจุบันคนอเมริกันได้พบเห็นหน้าตา ได้ยินเสียง ของคนเป็นจำนวนมาก มากกว่าที่คนในอดีตหรือคนในประเทศอื่นได้เห็นจากหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ฯลฯ การได้รู้ได้เห็นคนสำคัญ ๆ มากจนเกินไปทำให้วีรบุรุษในทุก ๆ ปี มีความสำคัญน้อยลง

การที่ประชาชนมีการศึกษาค้นคว้า ได้รู้ได้เห็นข้อมูลจากเหตุการณ์ต่าง ๆ มากขึ้น วีรบุรุษจึงสูญหายไปกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ได้สร้างขึ้นมา ดังนั้น วีรบุรุษในอดีต จึงสูญหายไปจากสายตาหรือความรู้สึกนึกคิดและจะพบว่า เป็นการยากที่จะสร้างวีรบุรุษขึ้นมาใหม่แทนคนเก่า

Celebrity ในความหมายดั้งเดิมนั้นไม่ใช่หมายถึงตัวบุคคล (person) แต่หมายถึงเงื่อนโซ่ตามที้ออกซฟอร์ด อิงลิช ดิคชันนารี ให้คำอธิบายว่า "หมายถึง" เงื่อนโซ่ที่ทำให้มีการพูดถึงกันมากจะทำให้เป็นที่รู้จัก ที่ชื่นชม หรือความมีชื่อเสียงในทางเลวกก็ตาม ความหมายนี้ได้มีการใช้อย่างน้อยตั้งแต่ช่วงต้นของศตวรรษที่ 17 ซึ่งในขณะนั้น celebrity มีความหมายที่อ่อนกว่า "fame" หรือ "renown"

อย่างไรก็ตาม "celebrity" หมายถึงตัวบุคคล "บุคคลที่มีชื่อเสียง" ซึ่งใช้กันตั้งแต่ในข้างต้นของการปฏิบัติทางด้านกราฟฟิค ปัจจุบัน อเมริกา ดิคชันนารีได้กำหนดความหมายของ celebrity ว่าเป็น "ผู้ที่ได้รับความนิยมหรือบุคคลที่เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป"

"celebrity" ในความหมายสมัยใหม่ ไม่ได้เกิดขึ้นในยุคต้น ๆ หรือในอเมริกาก่อนช่วงการปฏิวัติทางด้านกราฟฟิค "celebrity" คือบุคคลผู้ซึ่งเป็นที่รู้จักที่เกิดจากความเป็นที่รู้จักของเขา

บุคคลที่มีชื่อเสียงนั้นเป็นสิ่งที่ถูกสร้างโดยคน ซึ่งเป็นการสร้างซ้ำแล้วซ้ำอีกนั้น เป็นเพราะว่าคนมีแบบอย่างของ hero อยู่ในใจอยู่แล้ว และคนเราก็เลยสร้าง celebrity ขึ้นมาเพื่อทดแทน hero อยู่ในใจ หรือเพื่อทดแทนใครคนหนึ่งที่เราเคยมีแต่ไม่มีอีกแล้ว

วีรบุรุษจะเป็นที่รู้จักได้ก็ด้วยความสำเร็จของเขา แต่การจะเป็นผู้มีชื่อเสียงได้ต้องขึ้นอยู่กับภาพพจน์ วีรบุรุษจะเป็นผู้สร้างตนเอง แต่ผู้มีชื่อเสียงจะถูกสร้างโดย สื่อ จึงพูดได้ว่า

THE HERO คือ BIG MAN

THE CELEBRITY คือ BIG NAME

แนวความคิดเกี่ยวกับการเป็น "ดารา" (Star)

James Monaco³⁷ ได้ให้ความหมายของคำว่า "ดารา" คือ ผู้แสดงออกซึ่งบุคลิก และสวมบทบาทของคุณลักษณะเฉพาะของบุคคลให้ปรากฏ ให้เป็นเป็นที่รู้จักกันในความสามารถและความมีชื่อเสียงจากการแสดงซึ่งมีแบบอย่างพิเศษที่มีผลทางด้านจิตวิทยา และได้ศึกษาเรื่องความเป็น "ดารา" (star) ในภาพยนตร์ (film) โดยได้กล่าวถึงบทบาทและอิทธิพลของ "ดารา" ในรูปแบบของการแสดงและการนำเสนอ โดยได้กล่าวว่า

"บนรากฐานทางตรรกวิทยา หลักฐานอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่าปรากฏการณ์ของค่านิยม และประเพณีดั้งเดิมเกี่ยวกับการเป็นคนมีชื่อเสียงนั้นมีการเปลี่ยนแปลงไป รูปแบบของการเป็นคนมีชื่อเสียงดั้งเดิมนั้นเป็นเรื่องที่มักจะเฝ้าเทิดทูนและพรรณากันเองในสังคม แต่การสร้างสรรค์วรรณกรรมก็สามารถที่จะสร้างคนมีชื่อเสียง ที่มีความสามารถและประสบความสำเร็จเช่นเดียวกัน ภาพยนตร์ได้รวบรวมเอาแนวความคิดของการเป็นผู้มีชื่อเสียงทั้ง 2 ชนิด เข้าด้วยกัน โดยภาพของผู้มีชื่อเสียงนั้น ได้กลายมาเป็นบุคลิกภาพของบุคคล ต่อมาแนวความคิดเหล่านี้ ได้ถูกพัฒนาขึ้นมาเป็นรูปแบบของ "ดารา" ซึ่งจะแตกต่างจาก "นักแสดง" ทั่ว ๆ ไป"

แนวความคิดของ James Monaco แสดงให้เห็นว่า พัฒนาการของคนมีชื่อเสียงนั้น เริ่มต้นจากรากฐานจากการเป็นผู้ยิ่งใหญ่ในอดีต มาสู่บทบาทของคนที่มีความสามารถและประสบความสำเร็จ ได้จากบทบาทในงานวรรณกรรม แต่ในปัจจุบันได้พัฒนาบุคลิกของ "คนเก่ง" เหล่านั้นมาสู่การเป็น "ดารา" ที่โดดเด่น และได้รับการยอมรับเช่นเดียวกัน และ James ยังกล่าวต่อไปอีกว่า "ความพยายามที่จะสร้างความเป็น "ดารา" (star) นั้นค่อนข้างจะประสบความสำเร็จได้ในระดับหนึ่ง แต่อย่างไรก็ตามความเป็น "ดารา" ก็ยังคงอยู่ในความสนใจ และได้รับการยอมรับต่อสาธารณชน ในแง่เชิงจิตวิทยานั้น รูปแบบของผู้ที่สวมบทบาทความเป็น "ดารา" ได้นั้นจะต้องเป็นผู้มีความสามารถเชิงการแสดงให้ผู้ชมได้เกิดความรู้สึกพอใจ รักสรรเสริญ ชื่นชม

³⁷ James Monaco, How to Read Film อังโน ชัชวาลย์ เพชรสุวรรณ, "การสร้าง "คนเก่ง" ในภาพยนตร์โฆษณาทางโทรทัศน์ พ.ศ. 2533-2535" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิตศึกษาด้านการสื่อสารมวลชน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536), หน้า 16-17.

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การมีส่วนร่วมทางการเมือง (political participation) เป็นปัจจัยสำคัญ ที่เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย มีผู้วิจัยสนใจหลายราย ดังนี้

ชัยวัฒน์ รัชชจร ³⁸ ศึกษาถึงความเข้าใจทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอำเภอเมืองชลบุรี โดยศึกษาถึงประชาชนในเขต 3 ตำบล โดยทำการสำรวจ ตัวอย่างประชากร รวม จำนวน 332 คน พบว่า

1. ประชาชน มีความรู้ ความเข้าใจทางการเมือง ในระบอบประชาธิปไตยค่อนข้างต่ำ
2. ประชาชนมีความกระตือรือร้น ในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง และการปกครอง ค่อนข้างต่ำ

3. เพศมีอิทธิพลต่อความรู้ ความเข้าใจทางการเมือง ในระบอบประชาธิปไตย และ ความกระตือรือร้นในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองและการปกครอง โดยพบว่า เพศชายมีความรู้ ความเข้าใจ และมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าเพศหญิง

4. ระดับการศึกษามีอิทธิพลต่อความรู้ ความเข้าใจทางการเมือง ในระบอบประชาธิปไตย และความกระตือรือร้นในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง และการปกครอง โดยพบว่าผู้ที่มีระดับ การศึกษายิ่งสูงขึ้น จะมีความรู้ความเข้าใจทางการเมือง และมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำ

เสนห์ นนทะโชติ ³⁹ ได้สำรวจภาคสนาม โดยศึกษาประชากรในบ้านวังคล้า อำเภอ

³⁸ ชัยวัฒน์ รัชชจร, "ความเข้าใจทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชน : ศึกษาเฉพาะกรณีประชาชนอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522)

³⁹ เสนห์ นนทะโชติ, "การสื่อสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชนในชุมชนชนบทไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านวังคล้า อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524)

เลียงสา จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 312 คน พบว่า

1. ประชาชนในชุมชนชนบทโดยเฉลี่ยมีระดับการสื่อสารทางการเมืองและระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองค่อนข้างต่ำ
2. ประชาชนในชุมชนชนบทที่มีระดับการสื่อสารทางการเมืองสูงกว่า มีแนวโน้มที่จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูงกว่าประชาชนที่มีระดับการสื่อสารทางการเมืองต่ำกว่า
3. ในด้านการสื่อสารทางการเมือง ประชาชนในชุมชนชนบทส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลจากการเปิดรับสื่อมวลชนมากกว่าการสื่อสารระหว่างบุคคล
4. ประชาชนในชุมชนชนบทที่ที่ได้รับข่าวสารทางการเมืองจากช่องทางการเปิดรับสื่อมวลชนจะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับที่สูงกว่าผู้ที่ได้รับข่าวสารทางการเมืองจากช่องทางการสื่อสารระหว่างบุคคล
5. ในด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง ประชาชนในชุมชนชนบทเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยความสำนึกของตนเองและเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองแบบที่ไม่แน่นอนในอัตราที่ใกล้เคียงกัน ส่วนผู้ที่เข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง โดยการชักจูงระดมพลังจากผู้อื่นนั้นมีจำนวนน้อยกว่าสองประเภทแรก
6. ประชาชนในชุมชนชนบทที่ที่ได้รับข่าวสารทางการเมืองจากช่องทางการเปิดรับสื่อมวลชนจะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยความสำนึกของตนเองมากกว่าผู้ที่ได้รับข่าวสารทางการเมืองจากช่องทางการสื่อสารระหว่างบุคคล และในทางตรงกันข้าม ประชาชนที่ได้รับข่าวสารทางการเมืองจากช่องทางการสื่อสารระหว่างบุคคลมีแนวโน้มที่จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะของการชักจูงระดมพลังมากกว่า ผู้ที่ได้รับข่าวสารทางการเมืองจากการเปิดรับสื่อมวลชน

ชวนะ ภวกานันท์⁴⁰ ได้ศึกษาถึงกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ในเขตเทศบาลตำบลโนนสูง เช่น กลุ่มเกษตรกร กลุ่มลูกจ้างและกรรมการ กลุ่มพ่อค้า และนักธุรกิจ กลุ่มข้าราชการส่วนท้องถิ่น และกลุ่มผู้ใช้วิชาชีพจำนวนรวมทั้งสิ้น 300 คน สรุปลำดับดังนี้

⁴⁰ ชวนะ ภวกานันท์, "ความสำนึกทางการเมืองกับการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มผลประโยชน์ในระบอบประชาธิปไตย : ศึกษาวิเคราะห์เฉพาะกรณีเขตเทศบาลตำบลโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525).

1. กลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ภายในเขตเทศบาลตำบลโนนสูง มีความสำคัญทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง
2. ในกลุ่มประชาชนที่มีความสำคัญทางการเมืองและมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูงนั้น พบว่า อายุ ระดับการศึกษาและรายได้ ไม่มีอิทธิพลกำหนดการเปลี่ยนแปลงของทัศนคติและการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สำคัญ
3. เพศมีอิทธิพลในการกำหนดความแตกต่างของระดับความสำคัญทางการเมืองเมื่อกับการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง คือ โดยทั่วไปนั้น เพศชายมีความสำคัญทางการเมือง และการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูงมากกว่าเพศหญิง
4. บุคคลที่มีความสำคัญทางการเมืองอยู่ในระดับสูง ย่อมจะมีแนวโน้มเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับสูงด้วย คือ พบว่ามีความสัมพันธ์ในทางบวกระหว่างความสำคัญทางการเมืองกับการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง
5. โดยสรุปแล้ว การศึกษาพบว่า กลุ่มผลประโยชน์ภายในเขตเทศบาลตำบลโนนสูงที่มีความสำคัญและการมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงมักจะเป็นกลุ่มผู้ที่มีอายุน้อย มีการศึกษาและรายได้ระดับต่ำและเป็นเพศชาย

ประกาศศักดิ์ ธานินพงศ์⁴¹ ได้พบว่าบทบาทการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของนักธุรกิจได้เพิ่มมากขึ้น โดยดูจากอัตราการร้อยละของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในปัจจุบันมีสูงมาก มีผู้เข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ไม่น้อย และส่วนมากต้องการเข้ามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของรัฐ โดยเฉพาะในทางเศรษฐกิจ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มตนเองไว้ นอกจากนี้อิทธิพลของกลุ่มธุรกิจได้เพิ่มมากขึ้นทุกที

⁴¹ ประกาศศักดิ์ ธานินพงศ์, "นักธุรกิจกับการเมือง : การศึกษาทัศนคติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527).

บุญเลิศ ชีระตระกูล⁴² พบว่า โดยทั่วไปแล้วกรรมการทำเรือเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่ำและกรรมการทำเรือให้ความสนใจการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบของการเลือกตั้งมากที่สุด รองลงมาคือการประท้วง การสื่อข่าวสารทางการเมือง การมีบทบาทชุมชน และการเกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง ตามลำดับ เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยทางด้านเพศ อายุ การศึกษา รายได้ กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองแล้วปรากฏว่า

1. กรรมการชายและหญิง เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
2. กรรมการที่มีอายุต่างกัน เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
3. กรรมการที่มีระดับการศึกษาต่างกัน เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
4. กรรมการที่มีรายได้ต่างกัน เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
5. ผู้ที่เป็นสมาชิกสหภาพแรงงานการทำเรือเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกอย่างมีนัยสำคัญ

นอกจากนั้นยังพบว่า กรรมการทำเรือมีความรู้ลึกลับประสิทธิภาพทางการเมืองและความไว้วางใจทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลางและความรู้ลึกลับประสิทธิภาพทางการเมืองและความไว้วางใจทางการเมืองยัง ไม่มีความสัมพันธ์กับการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญ

ชวนทัศน์ ประไพพิศ⁴³ พบว่าคณะกรรมการบริหารโครงการ รวม 5 โครงการ ซึ่งเป็นชายทั้งหมดมีความรู้ส่วนใหญ่อยู่ระดับประถมปีที่ 4 อายุประมาณ 50-59 ปี เป็นผู้ที่มีส่วน

⁴² บุญเลิศ ชีระตระกูล, "การมีส่วนร่วมทางการเมืองของกรรมกรไทย : ศึกษาเฉพาะกรรมกรการทำเรือแห่งประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527).

⁴³ ชวนทัศน์ ประไพพิศ "กองทุนพัฒนาชนบทระดับอำเภอกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529).

ร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง โดยเป็นผู้ที่อุทิศร่างกาย และเวลาในการดำเนินการ โครงการกองทุนพัฒนาชนบทและมีส่วนร่วมในการพัฒนานี้ คณะกรรมการบริหารโครงการ ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการตั้งแต่การริเริ่มจัดทำโครงการ การบริหารโครงการ การติดตามผลการดำเนินการ และจากการมีส่วนร่วมในการพัฒนานี้ คณะกรรมการบริหารได้มีโอกาสเรียนรู้การช่วยเหลือตนเอง จนสามารถจะพัฒนาท้องถิ่นของตนเองได้ โดยปราศจากความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ

นอกจากนี้การวิจัยยังพบว่าคณะกรรมการบริหารโครงการซึ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นแล้ว ยังเป็นผู้มีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเป็นผู้ที่มีความเข้าใจทางการเมือง มีความสนใจต่อข่าวสารทางการเมือง และมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเป็นผู้ที่ลงสมัครรับเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น และได้รับเลือกตั้งมาแล้วทุกคน

ข้อเสนอแนะ นโยบายของรัฐบาลในการพัฒนาชนบทมุ่งที่จะส่งเสริมให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง และมีส่วนร่วมในการเมือง การปกครองซึ่งจากการวิจัยนี้พบว่า ประสบความสำเร็จแต่เป็นการประสบความสำเร็จในระดับหนึ่งเท่านั้น เนื่องจากคณะกรรมการบริหารโครงการเหล่านี้เปรียบเสมือนผู้นำของชุมชนซึ่งได้เข้ามีส่วนร่วม แต่หากมีเพียงคนกลุ่มนี้กลุ่มเดียวที่มีความรู้ ความเข้าใจ การดำเนินการในแนวทางนี้เพียงลำพัง ก็อาจจะเป็นการผูกขาดอำนาจและกลายเป็นการกลุ่มในหมู่ประชาชน ดังนั้นในการพัฒนา นอกจากจะพัฒนาผู้นำแล้วยังต้องพัฒนาผู้ตามเพื่อให้สามารถควบคุมหรือตรวจสอบผู้นำได้ เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปในแนวทางที่ท้องถิ่นต้องการ ได้ต่อไป

ชวลิตธำรง โภภิตระกุล⁴⁴ ได้ศึกษาพบว่าผู้นำศาสนาอิสลามเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับจากชุมชนนั้น มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชนอิสลามอย่างไร โดยเฉพาะที่มีชุมชนอิสลามหนาแน่น ใน 4 เขตกรุงเทพมหานคร คือ เขตหนองจอก เขตมีนบุรี

⁴⁴ ชวลิตธำรง โภภิตระกุล "ผู้นำศาสนาอิสลามกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง : ศึกษาเฉพาะกรณีเขตหนองจอก มีนบุรี บางกะปิ พระโขนง" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532).

เขตบางกะปิ เขตพระโขนง มีข้อสรุปได้คือผู้นำมีระยะเวลาการดำรงตำแหน่งมานาน เป็นที่เคารพยกย่องของชุมชนอิสลามมาก มีอิทธิพลครอบงำในชุมชน เพราะตำแหน่งผู้นำศาสนาอิสลามเปรียบเสมือนเป็นตัวอย่างอันดีของคนในชุมชน ให้ปฏิบัติตามแบบอย่างที่ดี ดังนั้น การยอมรับในตัวผู้นำศาสนาอิสลามอยู่ในระดับสูง และลักษณะผู้นำศาสนาอิสลามที่เป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือกรรมการชุมชนมาก่อน จะเป็นแรงผลักดันให้เป็นที่เชื่อถือของคนในชุมชนนั้นมีมากขึ้นด้วย จากการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำศาสนาอิสลาม พบว่า การติดตามการหาเสียงเลือกตั้ง การสนับสนุนพรรคการเมือง การปรึกษากับผู้แทนในเขตของตน เป็นไปในระดับสูงและอย่างต่อเนื่องกัน ดังนั้น จึงสามารถสรุปยืนยันได้ว่า ผู้นำศาสนาอิสลามมีอิทธิพลอย่างสูงในการยอมรับของชุมชน และการมีส่วนร่วมทางการเมืองค่อนข้างสูงด้วย เช่นกัน

วรทัศน์ วานิชองกูร⁴⁵ ศึกษาผู้นำท้องถิ่นไทยมุสลิม ใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้พบว่า ผู้นำท้องถิ่นไทยมุสลิมที่มีอายุมาก จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้นำท้องถิ่นไทยมุสลิมที่มีอายุน้อย

ผู้นำท้องถิ่นไทยมุสลิมที่มีการศึกษาสูง จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้นำท้องถิ่นไทยมุสลิมที่มีการศึกษาต่ำ

ผู้นำท้องถิ่นไทยมุสลิมที่มีการศึกษาสูง จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้นำท้องถิ่นไทยมุสลิมที่มีการศึกษาต่ำ

ผู้นำท้องถิ่นไทยมุสลิมที่มีรายได้สูง จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้นำท้องถิ่นไทยมุสลิมที่มีรายได้ต่ำ

ผู้นำท้องถิ่นไทยมุสลิมที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองหรือนอกเขตเมือง จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน

ผู้นำท้องถิ่นไทยมุสลิมที่มีอาชีพประมง จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้นำท้องถิ่นไทยมุสลิมที่มีอาชีพอื่น รองลงมาได้แก่ ผู้นำท้องถิ่นไทยมุสลิมที่มีอาชีพค้าขาย นักธุรกิจ รับจ้าง และเกษตรกร ตามลำดับ

⁴⁵ วรทัศน์ วานิชองกูร, "การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นไทยมุสลิม : ศึกษาเฉพาะกรณีใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533)

ผู้นำท้องถิ่น ไทยมุสลิมที่ดำรงตำแหน่งกำนันหรือผู้ใหญ่บ้านมาเป็นเวลานาน จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้นำท้องถิ่น ไทยมุสลิมที่ดำรงตำแหน่งกำนันหรือผู้ใหญ่บ้านมาน้อยกว่า

ผู้นำท้องถิ่น ไทยมุสลิมที่มีความรู้ทางการเมืองต่ำ จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ผู้นำท้องถิ่น ไทยมุสลิมที่มีความรู้ทางการเมืองสูง และผู้นำท้องถิ่น ไทยมุสลิมที่มีความรู้ทางการเมืองในระดับกลาง จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยที่สุด

ผู้นำท้องถิ่น ไทยมุสลิมที่มีความสำคัญทางการเมืองในระดับกลาง ๆ จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองที่สุด รองลงมาได้แก่ ผู้นำท้องถิ่น ไทยมุสลิมที่มีความสำคัญทางการเมืองในระดับต่ำและระดับสูง ตามลำดับ

เกรียง ไกร จงเจริญ⁴⁶ พบว่า ผู้นำชุมชนเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับจากประชาชนในชุมชน และมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคคลในชุมชน โดยที่ผู้นำชุมชนเป็นบุคคลที่ชุมชนให้ความเชื่อถือและมอบความไว้วางใจให้เป็นตัวแทนของชุมชนในการที่จะมีสิทธิมีเสียงในเรื่องต่าง ๆ และเป็นผู้ที่จูงใจให้บุคคลในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนเพื่อส่วนร่วม รวมทั้งได้เป็นผู้มีส่วนในการชักจูงโน้มน้าวให้บุคคลในชุมชน ไปลงคะแนนเสียง เลือกตั้งให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ตนเองเห็นว่าเหมาะสมอีกด้วย ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า การยอมรับในตัวผู้นำ และการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองจะรวมอยู่ที่ผู้นำชุมชนเป็นสำคัญ

เอนก จงวัฒนาบัณฑิตย์⁴⁷ พบว่า พนักงานธนาคารออมสิน โดยภาพรวมมีความตระหนักทางการเมืองในระดับสูง แต่มีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับต่ำ และยืนยันว่า คุณลักษณะของความตระหนักทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมือง ไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญแต่อย่างใด

⁴⁶ เกรียง ไกร จงเจริญ, "ผู้นำกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชน" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535).

⁴⁷ เอนก จงวัฒนาบัณฑิตย์ "การมีส่วนร่วมทางการเมืองกับประสิทธิภาพในการงานของพนักงานธนาคารออมสิน" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536).

สุรปรีชา ลาภบุญเรือง⁴⁸ ศึกษาประชาชนชนบทในเขตอำเภออมลาลาย จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมทางการเมืองมาก คือ มีจำนวนร้อยละ 58.1 และมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อย มีจำนวนร้อยละ 41.9 สำหรับผลการทดสอบสมมติฐานปรากฏว่า ปัจจัยทางด้านเพศ อายุ สถานภาพสมรส สถานภาพทางสังคม และการเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน สำหรับสาเหตุของการมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยนั้น ปรากฏว่า เป็นเพราะประชาชนไม่มีความสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง และติดภารกิจในการประกอบอาชีพของตน

เทวินทร์ ตติยรัตน์⁴⁹ พบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองนครพนมมีส่วนร่วมทางการเมืองมาก คือ มีจำนวนร้อยละ 53.8 และมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อย มีจำนวนร้อยละ 46.2 สำหรับระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองประชาชนมีส่วนร่วมด้านการออกเสียงลงคะแนนมากที่สุด รองลงมา คือด้านการชักชวนให้ผู้อื่นสนทนาเรื่องการเมือง และมีส่วนร่วมด้านการติดต่อแสดงความคิดเห็นหรือเรียกร้องต่อเจ้าหน้าที่บ้านเมืองหรือนักการเมืองน้อยที่สุด สำหรับสาเหตุของการมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยและไปใช้สิทธิเลือกตั้งไม่ถึงร้อยละ 50 นั้น เป็นเพราะประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในระบบการเมืองการปกครองท้องถิ่นรูปเทศบาลน้อย จึงไม่รู้ว่าตนเองมีบทบาทหน้าที่และความสำคัญต่อระบบการเมือง การที่เทศบาลขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดีเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และผลงานของเทศบาลที่ประชาชนไม่ศรัทธาต่อคณะผู้บริหารเทศบาลและสมาชิกสภาเทศบาล และความบกพร่องของบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้ง จึงทำให้ประชาชนขาดแรงจูงใจในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง

⁴⁸ สุรปรีชา ลาภบุญเรือง, "ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนชนบทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของประเทศไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภออมลาลาย จังหวัดกาฬสินธุ์ (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเอกพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2530).

⁴⁹ เทวินทร์ ตติยรัตน์, "การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครอง รูปเทศบาล : ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลเมืองนครพนม" (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเอกพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2532).

จากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเห็นได้ว่า ผู้ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของไทยพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในกลุ่มต่างๆ มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่ำ หรือน้อยในระบบการเมืองไทย ซึ่งนับเป็นปัญหาประการสำคัญในการปกครองระบอบประชาธิปไตยไทย ดังนั้นผู้เขียนจึงมีความต้องการจะศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองอีกระดับหนึ่ง โดยนำกลุ่มอาชีพ ศิลปินมาศึกษาในระบบการเมืองไทย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย